

Het was nooit besteed aan Brexiteers, Maar de EU gaat fundamenteel over vrede

[The Guardian](#) 18 november 2020

Rafael Baehr

De 75ste verjaardag van de processen in Neurenberg plaatst de illusie van verzet tegen het tirannieke Brussel in het juiste perspectief

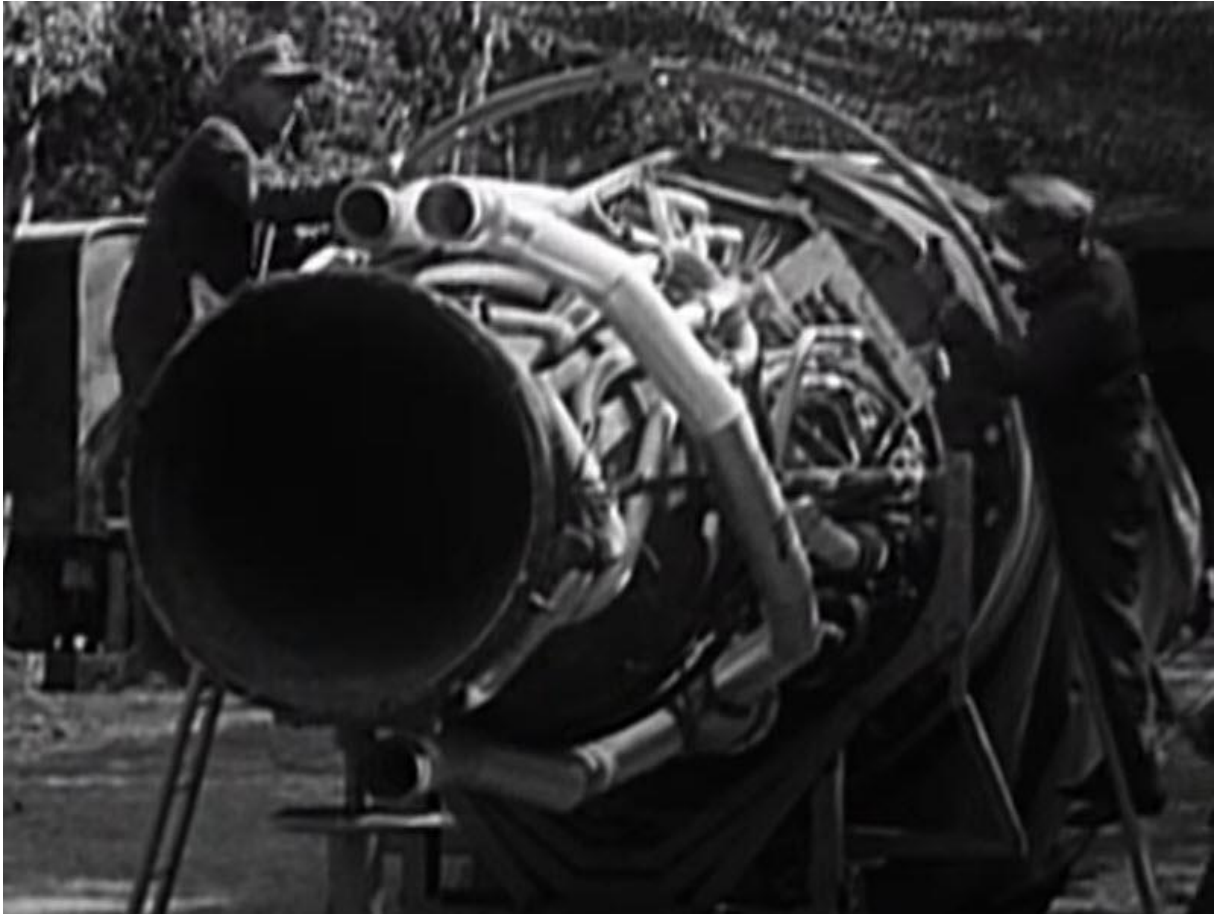
"Ik wil liever geen hand geven aan een Duitser van mijn leeftijd", zegt Colette Marin-Catherine. "Maar ik geef alle mogelijke krediet aan de generaties die volgden." Er zit iets van staal in de bejaarde stem, maar geen woede.

Toen Colette 16 was, werd haar oudere broer, Jean-Pierre, naar een Duits concentratiekamp gedeporteerd. Hij werd tewerkgesteld als slavenarbeider in ondergrondse tunnels waar hij V2-raketbommen in elkaar zette. Hij stierf weken voordat het kamp werd bevrijd door Amerikaanse soldaten. Broer en zus waren beiden actief geweest in het Franse verzet, maar Colette ontsnapte aan gevangenneming. 74 jaar lang weigerde ze een voet in Duitsland te zetten.

De V2 was de eerste ballistische raket. Zij moest Duitsland de wereldheerschappij opleveren.

Meer mensen stierven bij het bouwen van de V2's dan bij het gebruik ervan. Om aan bombardementen van de geallieerden te ontsnappen lieten de Duitsers de krijgsgevangenen ondergronds werken, 24 uur op 24. Het werk stopte nooit. De meesten hielden het amper een maand vol.

*C'est monstrueux. Ce n'est pas une vie, c'est un cauchemar.
C'est l'enfer. C'est Dante sur terre.
Colette Marin-Catherine*



Krijgsgevangenen werken aan een V2

Vorig jaar haalde een jonge Franse historicus Colette over om haar persoonlijke boycot te beëindigen en de plaats van de dood van haar broer te bezoeken. Hun reis samen is het onderwerp van een korte film, *Colette*. Het is een portret van een intiem verdriet, decennialang opgeborgen en vervolgens in bewaring gegeven aan jongere handen. Het is het verhaal van één slachtoffer, gered van de anonimiteit van de massaslachtingen, onttrokken aan de vergeetstroom. De getuigen zullen niet voor altijd bij ons zijn. "Denk eraan, ik ben 92 jaar oud", vertelt Colette vanuit haar appartement in Normandië. "Als je iets te vragen hebt, kun je nu maar beter van de gelegenheid gebruik maken."



Colette Marin-Catherine in het concentratiekamp Mittelbau-Dora waar haar broer omkwam

Van het bezoek dat Colette op 92-jarige leeftijd bracht aan het concentratiekamp waar haar broer omkwam is een filmpje gemaakt. Dat kun je op YouTube bekijken

https://www.youtube.com/watch?v=J7uBf1gD6JY&feature=emb_logo

Deze week is het ook de 75e verjaardag van de start van het eerste Neurenbergse proces tegen nazioorlogsmisdadigers. Een militair tribunaal in de smeulende as van de oorlog was niet de perfecte rechtbank, maar de afrekening moest ergens beginnen. Neurenberg was de locatie van de jaarlijkse nazibijeenkomsten. De *wetten van Neurenberg* waren de juridische blauwdruk voor genocide. Het was de juiste plek om de monsterlijkheid van het Derde Rijk voor het gerecht te brengen, maar de opdracht vereiste een nieuw instrument voor internationale gerechtigheid, een nieuw vocabulaire van rechten die de hele mensheid gemeen heeft.



Nazi-leiders staan terecht op het proces van Neurenberg, Duitsland, dat liep van november 1945 tot oktober 1946

Het Europa dat we nu hebben, is slechts een van de vele die in 1945 uit de afgrond hadden kunnen kruipen. Het geeft een keuze weer: samenwerking en integratie boven nationalisme en militarisme. Hoe aannemelijk was dat resultaat? De traditie was er een van chaos en oorlog. Voor Colette als tiener was het niet vanzelfsprekend dat ze tijdens haar leven de grens tussen Frankrijk en Duitsland zou zien verdwijnen. "Nu lijkt het normaal dat het tijdperk van de grenzen achterhaald is", zegt ze. "Je kunt proberen mensen tegen te houden, maar je kunt het geld niet stoppen. Je kunt een virus niet stoppen. Waar dient dat voor, een grens? Vertel jij het mij."

Het verhaal van de oprichting van de EU, het taaie wonder van verzoening door middel van handel, heeft om verschillende redenen nooit weerklank gevonden in Groot-Brittannië. Het Europese project werd met laetdunkendheid bekeken totdat het succes ervan afgunst opwekte. De toetreding tot het Verenigd Koninkrijk in 1973 werd aan het publiek verkocht als de remedie tegen economische neergang, zelfs door degenen die er voorstander van waren. Het klonk alsof Groot-Brittannië capituleerde voor opdringerige continentalen. Die ambivalentie wordt weergegeven in een interview uit 1979 met Margaret Thatcher, waarin ze klaagt over het gebrek aan concurrentievoordeel van Groot-Brittannië. "Ik kan het niet verdragen", zegt ze. "Wij, die half Europa hebben verslagen of bevrijd, wij die half Europa vrij hebben gehouden terwijl het anders geketend zou zijn! En kijk ons nu eens!"

Thatcher ging verder op de weg van de creatie van de interne markt - een enorme verwezenlijking die nu wordt gekoesterd door de Europese Commissie en verworpen door de huidige conservatieve premier. **Maar Brexit ging nooit over economie.** Brexit beloofde onafhankelijkheid, maar die kon nooit worden gerealiseerd omdat er geen afhankelijkheid was van een vijand. De relatie met Europa is van wezenlijk belang en heeft geen dwingend karakter. Maar het aanvaarden van gelijkwaardigheid met Duitsland, zelfs in de 21e eeuw, lijkt atavistische angst aan te wakkeren om het morele onderscheid uit het oog te verliezen tussen winnaars en verliezers van 1945.

De Brexit-illusie van verzet tegen tirannie is grotesk, in tegenstelling tot het offer van mensen zoals Colette, die het fascisme trotseerden toen het hun deuren intrapte. Groot-Brittannië koestert zich in de luxe dat het niet weet hoe het op bezetting zou hebben gereageerd, hoewel de Kanaaleilanden een aanwijzing zijn. Het collaboratiepatroon was daar hetzelfde als overal elders. Ondertussen hield het ministerie van Binnenlandse Zaken honderden nazi-sympathisanten in heel Groot-Brittannië in de gaten. Gretige vijfde-colonners zochten Gestapo-agenten, in de hoop te worden gerekruteerd voor sabotagemissies.

De Kanaaleilanden, die vijf jaar bezet geweest zijn, zijn het enige deel van Groot-Brittannië dat tijdens de oorlog onder nazi-bewind gestaan heeft.

De burgerpolitie op de Britse Kanaaleilanden werkte tijdens de bezetting door de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog nauw samen met de nazi's. Zo selecteerde ze burgers voor deportatie naar kampen in Duitsland. Dit blijkt uit geheime documenten van de Britse regering die openbaar gemaakt zijn.

De agenten op de Kanaaleilanden maakten zich schuldig aan oorlogsmisdaden, maar ze zijn nooit vervolgd en uit de documenten blijkt dat de autoriteiten op de Kanaaleilanden noch die in Londen erg hechtten aan gerechtelijke vervolging. In plaats hiervan kregen de agenten de dringende raad de eilanden te verlaten, wat ze meestal ook deden.

"Vergeet niet dat de mens een wolf is voor de mens", zegt Colette. "In elk land, in elke beschaving en zolang de wereld bestaat." De besmetting met haat waarvan ze als kind getuige was, bleef niet beperkt tot dat ene historische moment. "Het is net als Covid. Het kan overal opduiken. "

Herinnering is het vaccin, bewaard in gedenktekens, van generatie op generatie overgedragen in de hoop kudde-immuniteit te bereiken. Maar als het niet wordt aangenomen en als getuigen zwijgen, dan neemt het aantal antilichamen in de culturele bloedbaan af.

Het idee van *Europa* als vredesproject is in Groot-Brittannië al een museumstuk aan het worden, een vergeelde ambitie in een glazen kast, bewonderd door de weinigen die ernaar op zoek zijn. David Cameron verwees er ooit naar in een toespraak tijdens de referendumcampagne. "Europa heeft een geschiedenis van geweld gekend. We zijn erin geslaagd om dat te vermijden: waarom zouden we de dingen die dat bereiken in gevaar brengen?" De Brexit campagne trok de toespraak in het belachelijke. Boris Johnson zei dat Cameron de dreiging opriep van "Duitse tanks die de Franse grens oversteken". Het *remain*-camp liet daarna het onderwerp vallen.

Geen enkele lidstaat haast zich om het voorbeeld van Groot-Brittannië te volgen, maar Europese idealisten maken zich zorgen over de kloof tussen de politieke realiteit en de ethische grondslagen van het project. De liberale democratie wordt uitgehold door ultranationalisten in Hongarije en Polen. Extreemrechtse partijen over het hele continent hebben de hoofdstroom geïnfiltreerd met hun interpretatie van Europa als een blanke christelijke entiteit die belegerd wordt een oprukkende islam. Ze cultiveren nostalgie naar een verloren tijdperk van etnische homogeniteit en eisen integratie van de religieuze minderheid, waarbij ze verdoezelen hoe Europa zichzelf christelijker heeft gemaakt door joden te vermoorden. Assimilatie was geen vrijplaats.

Liberale politici in de hoofdsteden van de EU zijn beter in het uiten van alarm over die tendens dan in het vinden van strategieën om die om te buigen. Britse eurosceptici vermeien zich in de continentale

verdeeldheid omdat het hun mening ondersteunt dat de hele onderneming onhoudbaar is. Aangezien de Brexit geen economisch voordeel oplevert, hebben de lepe profeten dringend nood aan de rechtvaardiging van een grote mislukking, die ze vervolgens kunnen beweren te hebben voorzien.



In de Britse politiek ontbreekt elk relaas van wat er gebeurt als de profetie verkeerd was. Wat als de herinnering het vergeten overwint, en het Europese project veerkrachtig is? Er is een Brexit-verhaal dat de EU wegzet als een hopeloos geval - een brandend gebouw waaruit Groot-Brittannië net op tijd is ontsnapt. Er is een Brexit-verhaal dat Brussel wegzet als de tiran die soevereiniteit hamstert. De vertrekkers kunnen zich geen Europees succes voorstellen - geen plan van een Groot-Brittannië dat zich verder ontwikkelt naast een EU die vasthoudt aan het pad uit de afgrond dat het 75 jaar geleden nam. Wat als een plan voor stabiliteit en welvaart door vreedzame samenwerking werkt? Dat is een toekomst die Brexiteers zich niet kunnen voorstellen, want het is het verleden dat ze verkozen te vergeten.

Vertaling: Rudi Draye

